

'Meer Waard! + Transformatie vanuit Kernlanden' Presentatie + doorkijk winnende inzendingen E.O. Wijersprijsvraag 2020, regio A5H

Team MeerWaard!

Jaap van Doesburg - Kadaster
Daniëlle Hollants - Atelier des Hollants
Geertje Maagdenberg - WUR
Frank Verhoeven - Boerenverstand BV
Peter de Ruyter - Bureau Peter de Ruyter
landschapsarchitectuur

Team Kernlanden

Valerie Koppelle - K.A.S.
Anna Dijk - K.A.S.
Marc Nolden-FreeLandschap

‘Een prachtig, typisch Hollands landschap
met grote opgaven
op het gebied van bodemdaling, toekomstbestendig
waterbeheer, energietransitie, woningbouw en
doorontwikkeling van de landbouw’

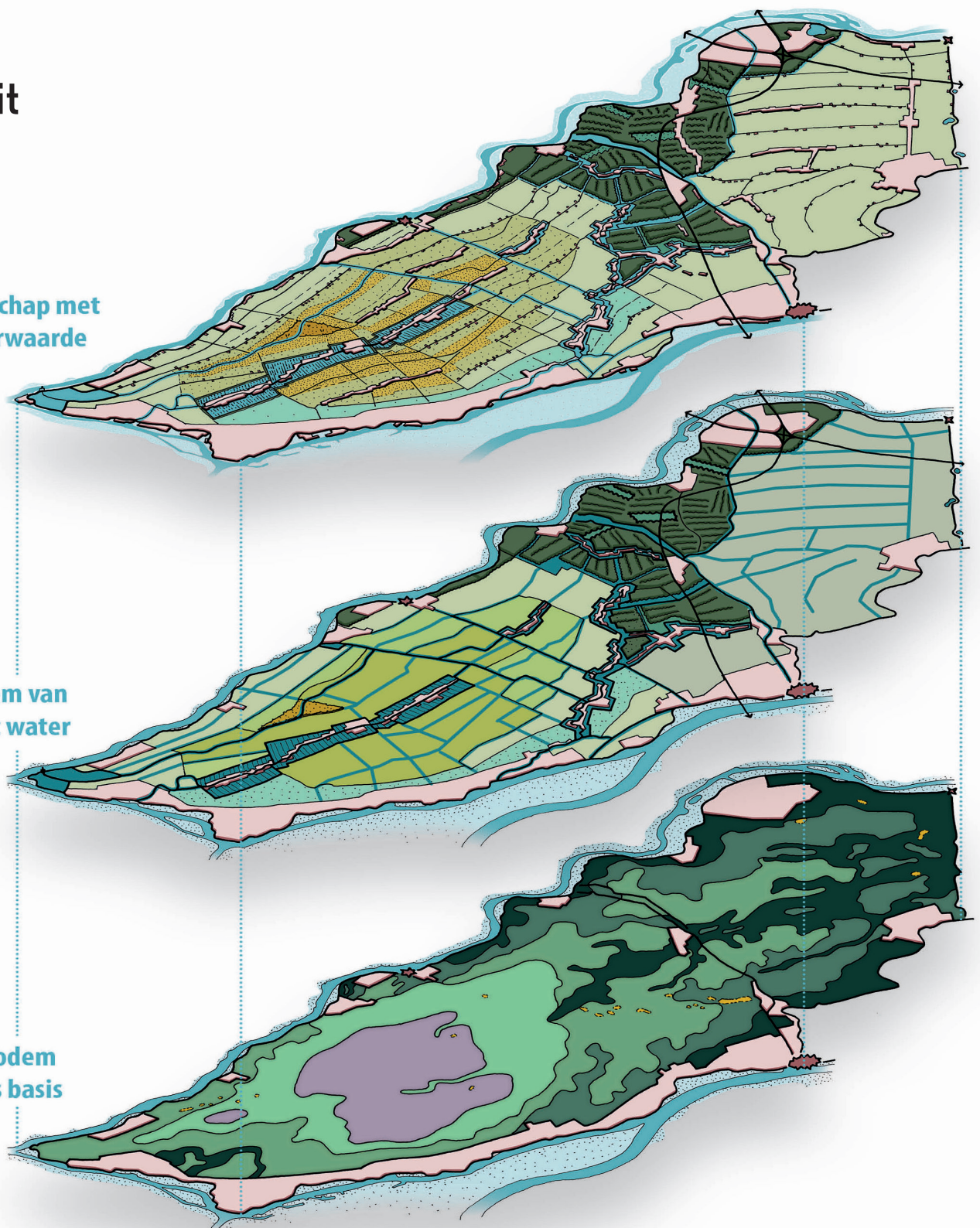

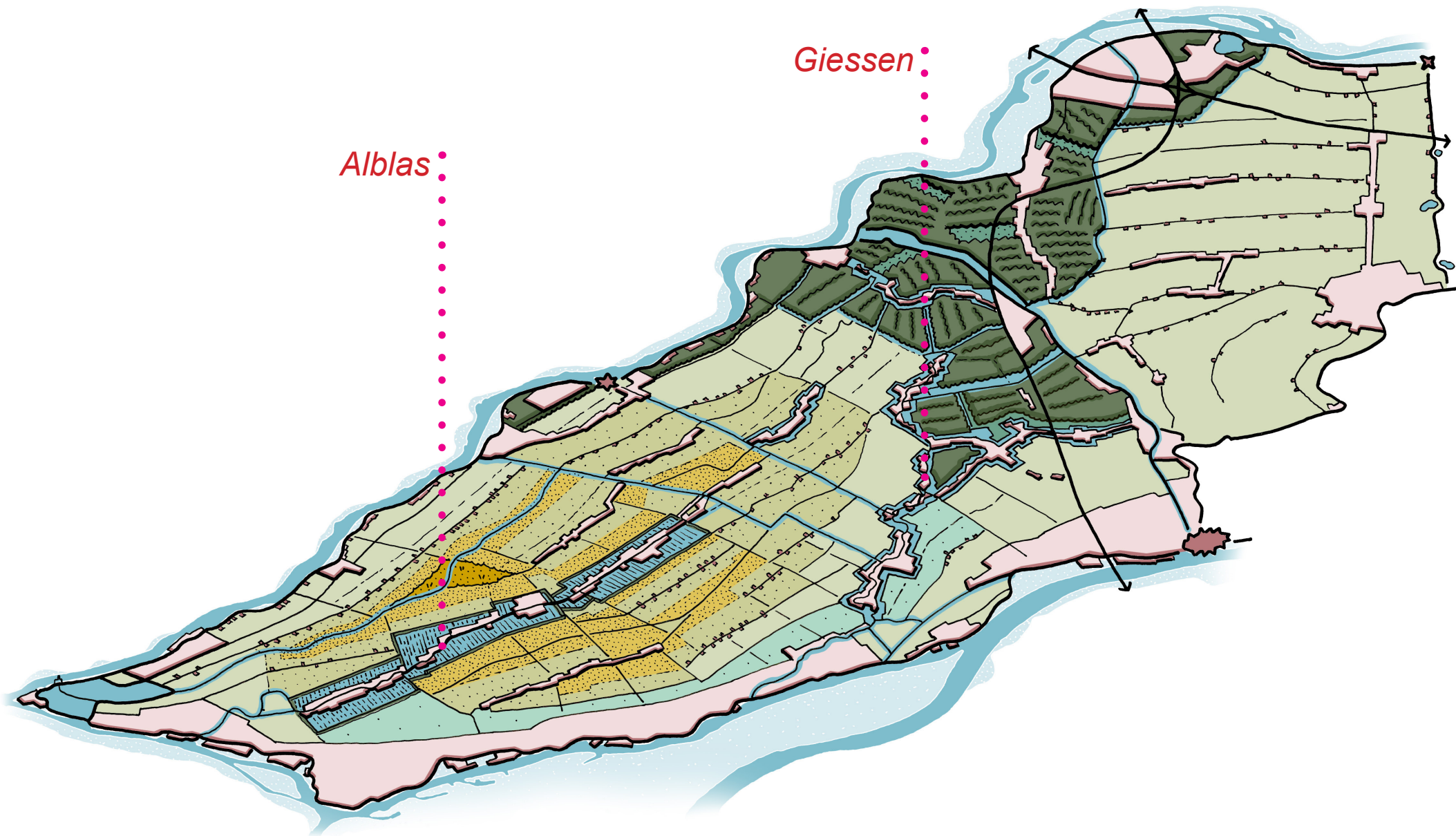
Lagenbenadering: denken vanuit
unieke bodemopbouw en
robuust watersysteem in licht
klimaatverandering

Landschap met
meerwaarde

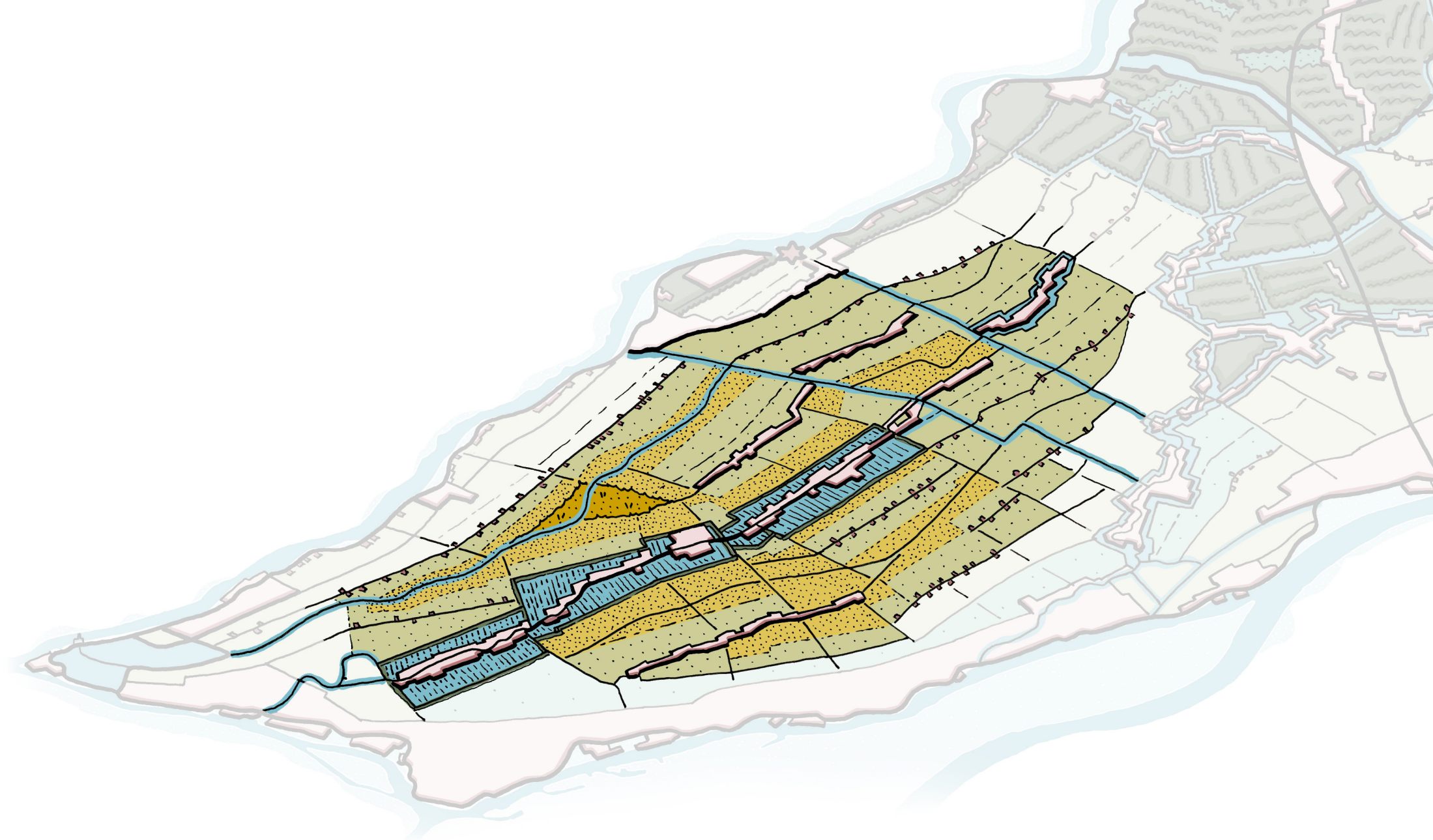
Stem van
het water

Bodem
als basis

De historische Alblas en Giessen vormen de 'rijgdraden' voor twee grote landschappelijke ingrepen; een biodiverse Binnenwaard en de Zouwespons als blauw dooraderd klimaatbos.

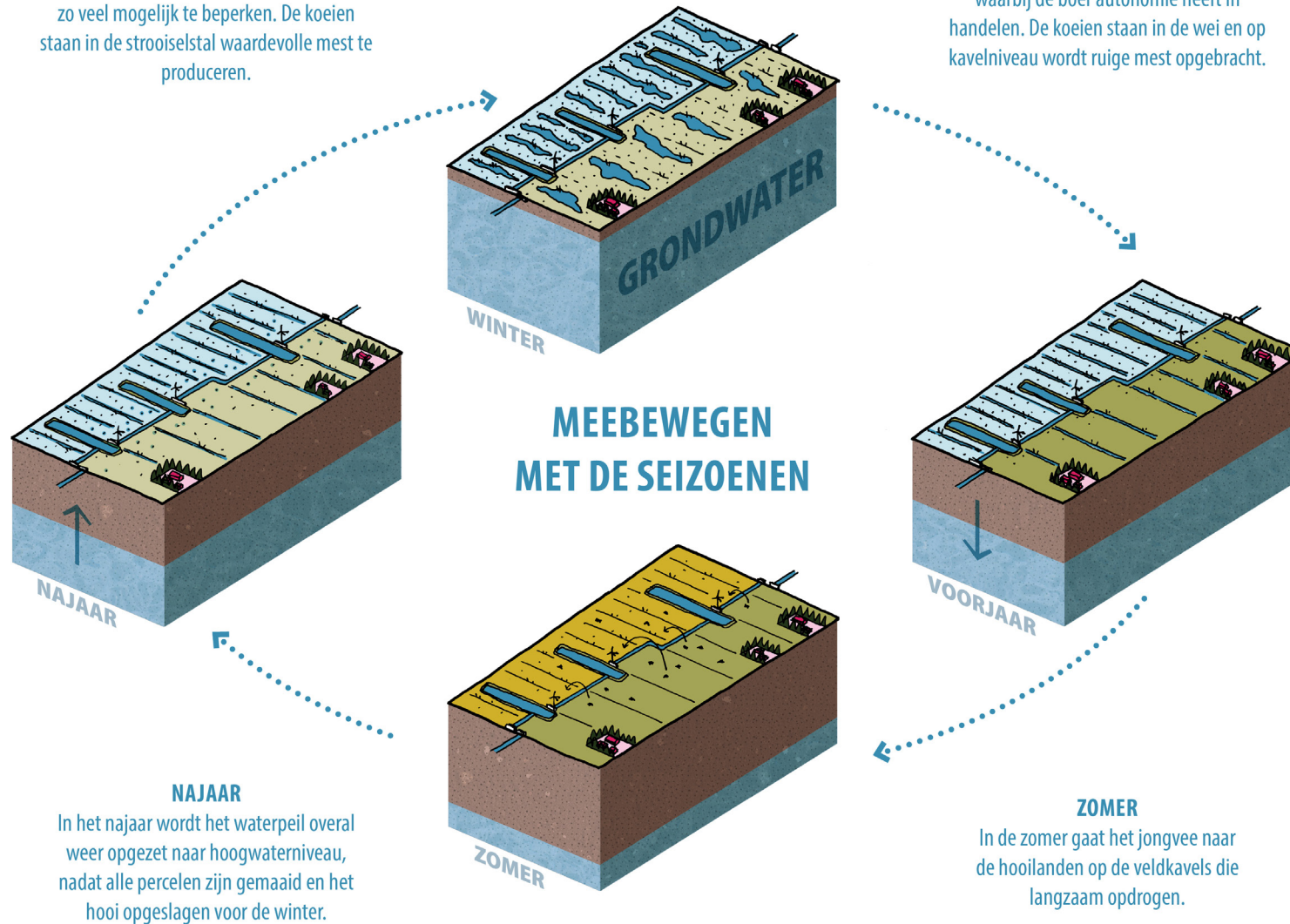
In de laaggelegen Binnewaard ruimte voor bloemrijke weiden, mozaïekbeheer én het nieuwe waterdenken; gebiedseigen water langer vasthouden, in plaats van zo snel mogelijk afvoeren.

WINTER

In de winter staat de volledige polder plasdras om zo het grondwaterniveau aan te vullen en bodemdaling in de Binnenwaard zo veel mogelijk te beperken. De koeien staan in de strooiselstal waardevolle mest te produceren.

VOORJAAR

In het voorjaar worden de huiskavels indien nodig 'drooggepompt' door onderbemaling, waarbij de boer autonomie heeft in handelen. De koeien staan in de wei en op kavelniveau wordt ruige mest opgebracht.

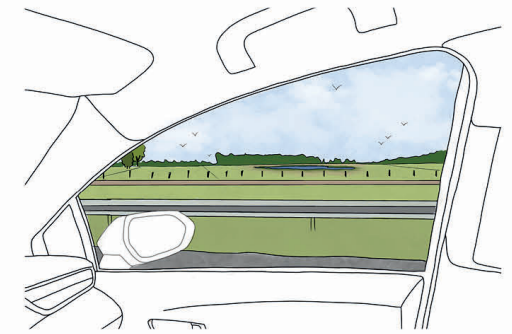
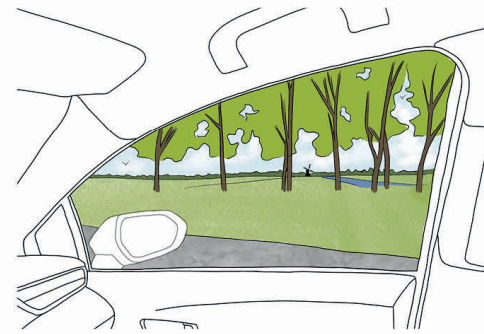
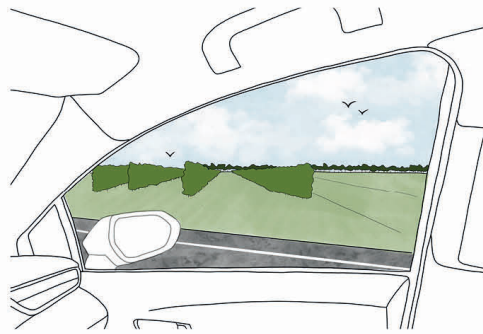
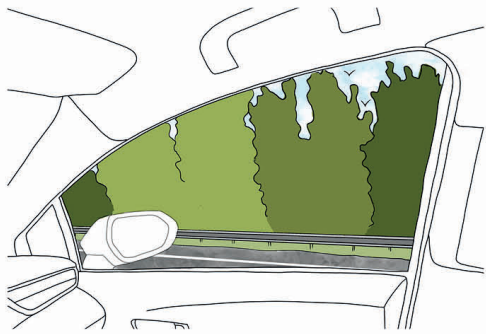
Neerslagoverschot in winterhalfjaar langer vasthouden per polder om grondwaterstanden veen- en klei op veenbodems substantieel aan te vullen.

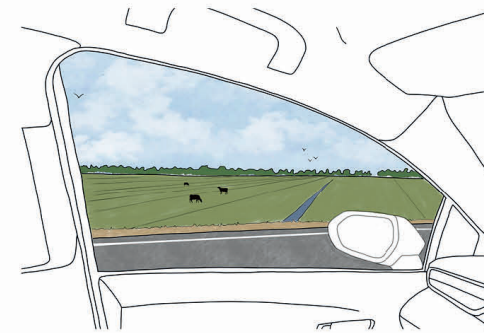
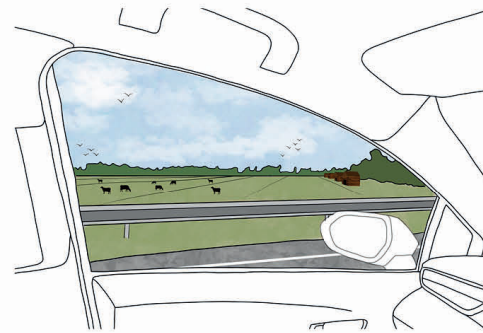
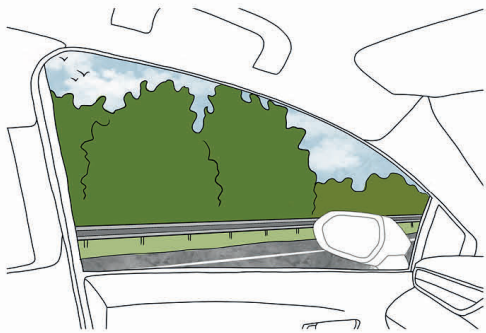
Binnenwaard als natuurinclusief landschap vol van geluiden, geuren en kleuren. In potentie een van de grootste aaneengesloten weidevogelgebieden van Nederland.

Zouwespons biedt ruimte voor vasthouden zoetwater in brongebied Giessen, voor ontwikkeling broekbossen, agroforestry, voedselbossen en wonen in lage dichtheden.

..... 1 2 **Van noord (Vianen) naar zuid (Gorinchem)** 3 4>

<..... 1 2 **Van zuid (Gorinchem) naar noord (Vianen)** 3 4

A27 als 'parkway' door het landschap van de Zouwespons.

Z

zo vlak als een biljart-laken is het land van boer Jack Verhulst, 50 hectare weiland in West-Brabant waar 95 biologische melkkoelen op grazen. Tot zover niets bijzonders. Maar Verhulst doet iets wat weinig andere boeren doen.

Hij plant bomen in het gras.

Langs het pad tussen de weilanden groeit een lint van eikenbomen. Op het grasveld voor de boerderij in Etten-Leur waar 's zomers jongvee loopt, staan vijftig jonge walnotenbomen. Die zijn nog klein, maar ooit gaat boerderij Verhulst naast melk ook noten produceren. Of Jack dat nog zal meemaken - hij is 58 - is de vraag. Maar dat geeft niet. 'Die bomen plant ik voor mijn kinderen.'

Wat Verhulst doet heet agroforestry, boslandbouw in goed Nederlands, landbouw bedrijven in combinatie met bomen. Het gebeurt nog nauwelijks in Nederland, maar dat gaat snel veranderen. In haar recente Bossenstrategie heeft minister Carola Schouten van Landbouw plannen opgenomen om de komende tien jaar zeventienduizend hectare boslandbouw te realiseren. Op termijn moet dat zelfs 25 duizend hectare worden.

Bomen planten op boerenland: het klinkt simpel, bijna logisch. Maar het is niets minder dan een totale omslag in denken, benadrukt Piet Rombouts, projectleider van de agroforestry-netwerken Brabant en Gelderland. Decennialang hebben Nederlandse boeren bomen juist weggekapt.

'Omdat ze in de weg stonden', zegt Rombouts. Ruilverkaveling, schaalvergroting en intensivering hebben landbouwgrond veranderd in kale vlakten, zodat boeren er met grote machines overheen konden. En nergens is dat zo rigoureuus gedaan als in Nederland. Verhulst knikt: 'Een boom is mooi, maar liefst op land van de buurman.'

Maar volgens Rombouts is een kentering gaande. Steeds meer boeren overwegen serieus om weer bomen aan te planten. Alleen al bij zijn Brabantse netwerk zijn zeventig

Landbouwkunde Agroforestry

Beter boeren met bomen

Decennialang kaptten boeren bomen - die stonden maar in de weg. Maar de omslag is ingezet. Bomen kunnen de landbouw juist voordelen bieden.

Door Mac van Dinther Foto Jan Mulders

agrariers aangesloten. 'Op infodagen en workshops komen honderden mensen opdagen.'

De voordelen van boslandbouw zijn evident, zegt Rombouts. Bomen slaan niet alleen CO₂ op, ze geven beschutting, houden water vast en verbeteren de bodemvruchtbaarheid doordat ze met hun wortels bij voedingsstoffen dieper in de grond kunnen komen. En als het goed is, leveren ze nog wat op ook. 'De boom kan niet gemist worden in de landbouw.'

Boslandbouw kan in allerlei vormen. Het kan samengaan met veehouderij, door bomen te planten rond weilanden of op de vrije uitloop van kippen. Die zijn prima geschikt voor een fruitboomgaard, zegt Rombouts. 'Kippen houden van beschutting, het zijn van oorsprong bosvogels.'

Het kan ook in combinatie met akkerbouw door bomenrijen te planten tussen eenjarige gewassen. Daar wordt op de Boerderij van de Toekomst van Wageningen Universiteit & Research (WUR) onderzoek naar gedaan. Op een proefveld bij Lelystad zijn rijen bomen geplant tussen de eindeloze akkers van de Flevopolder.

Hier kijken ze wat dat doet met de opbrengst, legt Wijnand Sukkel uit, senior onderzoeker agroecologie. 'In de schaduw van de bomen zal de oogst waarschijnlijk lager zijn. Verder op het veld kan de opbrengst hoger worden doordat de bomen beschutting geven tegen de wind.' Bomen toevoegen maakt het landbouwsysteem diverser, zegt Sukkel. 'Het levert ook meer biodiversiteit op. Dat maakt agroforestry interessant.'

Voor akkerbouw met bomen zijn volgens hem tal van combinaties te bedenken. Zoals rijen bessenstruiken, vrucht- of notenbomen tussen stroken met eenjarige gewassen. Of denk aan fruittelers: 'Die hebben hun bomen nu dicht op elkaar staan. Daardoor trekken ze plagen aan. Je kunt bomen ook verder uit elkaar zetten en tussendoor vee laten lopen of gewassen verbouwen. Dan wordt de plaagdruk minder.'

Bomen slaan niet alleen CO₂ op, ze geven beschutting, houden water vast en verbeteren de bodemvruchtbaarheid

De kunst is om combinaties te vinden die elkaar versterken. In de akkerbouw met zijn smalle marges is dat volgens Sukkel ingewikkeld. 'Daar staan bomen al snel in de weg.' In de veehouderij gaat dat gemakkelijker. 'Daar bieden bomen beschutting voor het vee en je hebt minder oogstderfing van het grasland.'

De meest vergaande vorm van boslandbouw zijn voedselbossen: een geïntegreerd systeem van permanente planten - bomen, struiken, klimmers, kruipers - die voedsel opleveren zonder toepassing van (kunst)mest of bestrijdingsmiddelen. Het oudste van Nederland staat in Groesbeek, bij Nijmegen: voedselbos Ketelbroek.

Toen initiatiefnemer Wouter van Eck hier twaalf jaar geleden begon bomen en struiken te planten op een kale maisakker, werd hij nog meewarig aangekeken: dat was wel een heel radicale andere vorm van landbouw. Inmiddels duiken foto's van Ketelbroek op in ministerie nota's en is voedselbosbouw uitgegroeid tot een officiële beleidsdoelstelling; wat Schouten betreft komt er duizend hectare bij. Ketelbroek is 2,4 hectare.

Dat is snel gegaan, beaamt Van Eck, tevens

voorzitter van de Stichting Voedselbosbouw Nederland. Ketelbroek is een particulier initiatief. 'Wij zijn ontstaan buiten de gevestigde orde om. Maar blijikbaar raken we een snaar.'

In een paar jaar tijd is Ketelbroek uitgegroeid tot een bedevaartsoord voor wetenschappers, studenten en boeren. 'We worden overstroomd door aanvragen voor rondleidingen.' Vooral jonge boeren zijn geïnteresseerd, merkt Van Eck. 'Wij brengen bosbouw en landbouw bij elkaar. Dat zijn nu nog gescheiden werelden. Daar heb je vernieuwers voor nodig.'

De animo is groot, zegt hij; op tal van plekken in Nederland worden voedselbossen aangeplant. 'Wij hebben als stichting 300 tot 400 hectare met serieuze projecten in de pijplijn. We zijn bezig een schaalsprom te maken.' Voedselbossen zijn volgens hem vooral kansrijk in landbouwgebieden die dicht tegen natuur aanliggen vanwege problemen met stikstofuitstoot. 'Daar is ook budget voor boeren die willen omschakelen.'

Dat is nodig, want de financiering is nog wel een hobbel, benadrukt agroecologisch adviseur Rombouts. Het aanplanten van een hectare walnotenbomen kost 3.000 euro. Maar het duurt jaren voor die wat opleveren. Het zou goed zijn als er een transitievergoeding komt voor boeren die willen overstappen op boslandbouw, zegt Rombouts. 'Dat geeft een steun in de rug.'

Ook bij banken is een cultuuromslag nodig, weet melkveehouder Verhulst. 'Veel banken doen moeilijk als je bomen plant op landbouwgrond. In hun ogen wordt de grond daardoor minder waard. Banken kijken nog puur door de gangbare landbouwbril.'

Voor Verhulst past bomen planten bij een manier van boeren die dichter aansluit bij de natuur. De walnotenbomen zijn wat hem betreft nog maar het begin. Hoe het verder gaat, laat hij graag aan zijn kinderen over. 'De volgende generatie mag er verder mee gaan.'

bron: Volkskrant

Boer Jack Verhulst bij de bomen die hij heeft geplant op zijn 50 hectare weiland in Etten-Leur, waar 95 biologische melkkoelen op grazen.

Aansluiting zoeken op bestaande bos- en recreatiegebieden als Viaanse Bos

bron: FARO Architecten

Zouwespons als klimaatbos met mogelijkheden voor wonen in lage dichtheden.

Zouwespons als uitnodigend landschap met hoge natuur- en recreatiewaarden.

Hoe kunnen we de langetermijnvisie op de schaal van de regio koppelen aan de alledaagse werkelijkheid op het erf van de boer? Verdienmodel cruciaal.

Groene diensten steeds meer volwassen, maar in omvang nog beperkt

Boeren kunnen zich nog niet rijk rekenen met de opbrengst uit groene diensten, maar de landbouw staat wel aan de vooravond van een tijd waarin die 'ecosysteemdiensten' onderdeel uitmaken van het verdienmodel.

Gras is meer dan voer voor de koe.

TEKST: TIMEN VAN DESEN

Rolagere die op het vliegveld de CO₂-uitstoot van hun vliegtuig compenseren. Het is op steeds meer luchthavens gebruikelijk, maar rondom Eindhoven Airport ontstaat er iets nieuws. Normaalter haapt CO₂-compensatie via projecten ergens anders in de wereld, bijvoorbeeld door het aanplanten van bomen in

Afrika of Zuid-Amerika. Maar reigers die vanaf Eindhoven Airport vertrekken, kunnen waarschijnlijk deze zomer hun CO₂-uitstoot compenseren in de ergis. Boeren rondom het vliegveld leggen daarvoor de benodigde koninkrijft vast in hun bodem, met name door akkers niet meer te schaven. Ze sluiten daarvoor een contract af voor tien jaar en meten de koolstofgehalten bij aanvang en na afloop van die periode.

Oud-ruime Erik van den Dorst is in opdracht van Agrarische Natuurvereniging Het Groene Woud de initiator van dit project. 'Een zonneterij Barckema is goed voor 370 kilo CO₂. Compenseren van die uitstoot kost bij de huidige CO₂-prijs 10 euro en boeren hebben daarvoor de oplossing. vastleggen van koolstof biedt kansen voor de landbouw.' De compensatie gebeurt op vrijwillige basis en tegen uiteenlopende prijzen. Van den Dorst ziet prijzen voorblijven van 40 tot 100 euro per ton. Dat kan bij een serieuze vastlegging (meer dan 2 ton koolstof per hectare per jaar) aardig oplopen. Wel gaat het nog om bruutbedragen, zo zal de validatie van CO₂-compensatie ook geld kosten. 'Die validatie moet op orde zijn. Als

menen betalen om hun CO₂-uitstoot te compenseren, dan moet dat ook ergens zijn vastgelegd', legt Van den Dorst uit. Dankzij de SNE (Stichting Nationale Koolstofmarkt) wordt die benodigde waarborg nu geregeld.

Verdienmodel voor grasland

Het initiatief rondom Eindhoven staat niet op zichzelf. Het is een van de vele projecten waarin gewerkt wordt aan een verdienmodel met grasland (zie kader pagina 7 en 8). Want zoveel is wel duidelijk, in de bodendaagse werkelijkheid is gras niet meer alleen voor vee. Het is veel meer dan dat. Boeren kunnen met hun grasland groene diensten leveren, ook wel ecosystemendiensten genoemd. Naast het vastleggen van koolstof valt te denken aan biodiversiteit, landschapsonderhoud, natuurinclusief boeren en recent het voorbeeld rondom de Nieuwkoopse Plassen dat zich richt op stikstofreductie. Het zijn stuk voor stuk waardevolle taken, maar hoe zet je die als boer om in klikende munt? Het Instituut Grasland en Beveiliging van Aeres Hogeschool Den Haag richtte zich de afgelopen twee jaar onder meer op die

raag. Lector Agnes van den Pol is er behalve over: 'We je groene diensten laten werken, dan moet de financiering prikkelend goed op orde zijn, in ieder geval voldoende voor een goed inkomen.'

Volgens de lector moet de beloning voor groene diensten minder ad hoc. Een groenachtige aanpak is noodzakelijk om een serieuze transitie van de landbouw te bewerkstelligen. De overheid, het ministerie van LNV heeft daarvoor de middelen en de verantwoordelijkheid. 'Als je als landbouwer een landbouw wilt die groene en blauwe diensten levert, dan mag dat ook wat kosten. We betalen als burger ook niet rechtstreeks voor de politie, defensie of het onderwijs. Dat financiert de overheid, omdat het belangrijk is voor ons allemaal.'

Financiering via het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is een optie, maar volgens Van den Pol ontbreekt daaruit nog een extra beloning. 'Er zijn voor boeren steeds meer eisen op het vlak van duurzaamheid, maar er komt in het GLB geen extra geld bij. Zin je in de goede boek en werk je al natuurinclusief, dan zit je goed. Maar werk je meer traditioneel, dan moet er ook voldoende prikkels

Ecosysteemdiensten met grasland (fictieve bedragen)

LANDSCHAP/NATUURBEHEER

Diensten voor het onderhoud van landschap, ecosystemen (kroonlijzen, heggens, stuwalen)

↑ 250 €/HA

KOOLSTOFVASTLEGGING

Diensten om CO₂-uitstoot te compenseren bijgend grasland

↓ 700 €/HA

BIODIVERSITEIT

Diensten om de biodiversiteit te bevorderen (weidevogelbescherming)

↑ 900 €/HA

WATERBERGING

Diensten om overspoeling door hoog water te voorkomen (weideopgebieden)

↑ 1500 €/HA

MET DEZE GRASMAT
LEGGEN WIJ UW
CO₂-UITSTOOT VAST

bron: tijdschrift Veeteelt, special gras (CRV)

Hoe kunnen we de boer breder waarderen én helpen in het licht van alle grote en complexe maatschappelijke opgaven?

VERBREIDING

Landelijk gebied

- Groen-blauwe diensten
- Meer weidevogels
- Adopteer een koe
 - Enz.

VERDIEPING

Agro-voedselketen

- Kortere ketens
- Duurzaamheidstoeslag
- Nieuwe producten
 - Enz.

HERFUNDERING

(Kosten)efficiënter boeren

- Meer rendement uit minder (stikstof) input
 - Eigen mest opwaarderen
 - Bodemvruchtbaarheid verbeteren
 - Enz.

Een bredere maatschappelijke waardering van de boer kan resulteren in een breder verdienmodel. Wat wil de boer zelf, op welke plek in het landschap?

Duurzaamheid strategie

Het onderstaande spinnenweb scoort een bedrijf integraal op zijn duurzaamheidsprestaties. Hierin worden alle duurzaamheidsthema's meegenomen waardoor een compleet beeld ontstaat van waar het bedrijf in excelleert en waar nog stappen te nemen zijn. Meer informatie is te vinden in het rapport van Frank Verhoeven (Boerenverstand) en Jan Willem Erisman (Universiteit Leiden) dat zij hierover voor LNV geschreven hebben.

	Grondgebondenheid	3
	Bodembeheer	4
	Dierenwelzijn	4
	Natuur & Landschap	5
	Klimaat & Energie	3
	Sociaal & Maatschappelijk	1

Legenda

- permanent grasland
- tijdelijk grasland
- bouwland

Zicht op Haarlem met bleekvelden - 1665 J Ruysdael

'zolang er steden zijn, zijn er kernranden'

Bedrijvigheid

Rafelranden & achterkanten

Maatschappelijke randfuncties

Voor de buurt

Infra-gerelateerde randfuncties

Kleine dorpen kwetsbare randen

Grotere dorpen & rode contour

Cultuurhistorie & fruitteelt

Leegstaand vastgoed

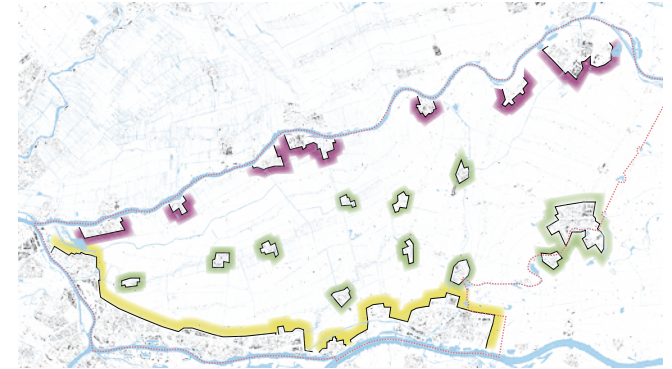
Barrière Noordrand Drechtsteden

Barrière Noordrand Drechtsteden

Transformatie van het landschap begint in de kernranden

kansen voor korte kringlopen:

stad-land
verbindingen

inpassing
energieland-
schappen

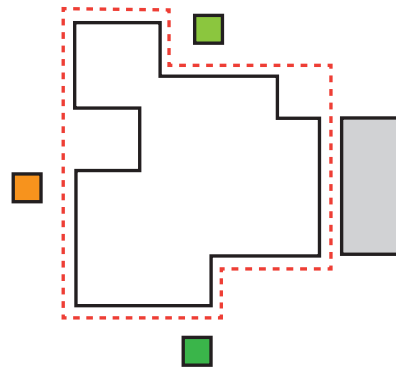

experimenten

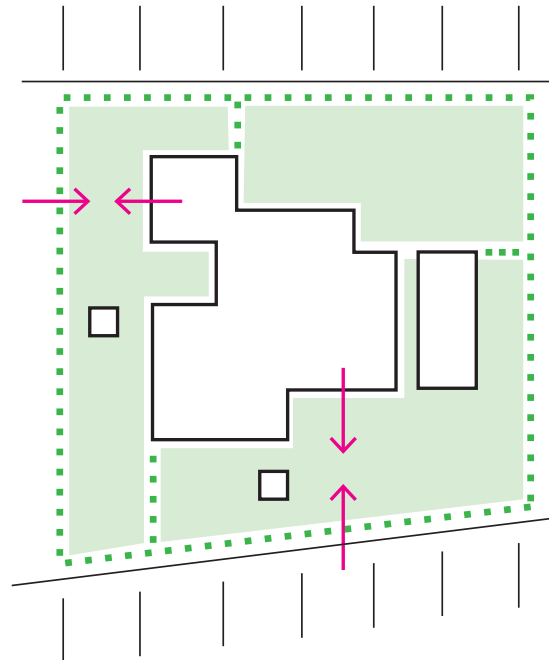

alternatief
wonen

Kernrandzone als instrument voor verandering: van kernrand naar kernland

situatie: rode contour

interactielandschap
kernlanden

Woningbouw

Agrariërs vinden appartementen niet passen aan de Tiendweg **Weerstand tegen bouwplan landgoed**

De boeren uit de omgeving van Landgoed Schoonenburgh in Nieuw-Lekkerland mopperen over de bouwplannen van eigenaar Aad den Boer.

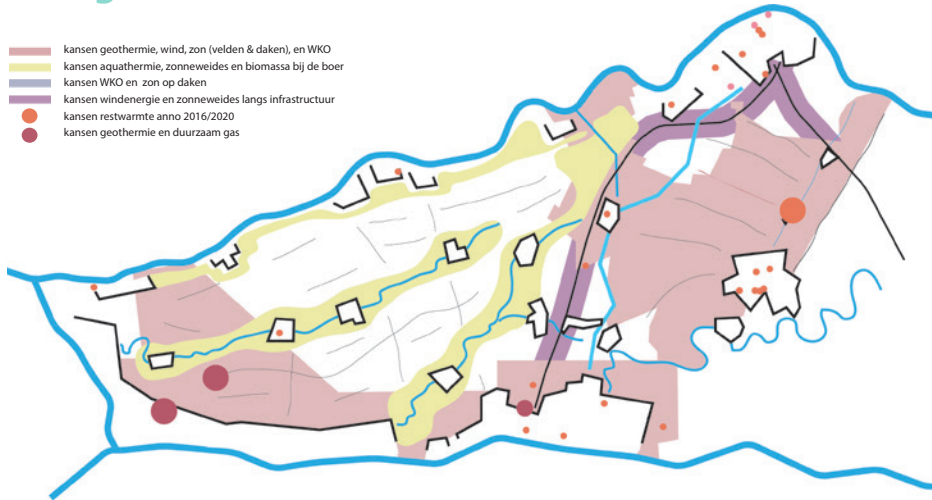
Boeren uit de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden rijden opnieuw naar Den Haag

Maanden vertraging voor nieuwbouw TTA/Eurogroep in Bleskensgraaf

Motoren voor transformatie

Energietransitie

- kansen geothermie, wind, zon (velden & daken), en WKO
- kansen aquathermie, zonneweides en biomassa bij de boer
- kansen WKO en zon op daken
- kansen windenergie en zonneweides langs infrastructuur
- kansen restwarmte anno 2016/2020
- kansen geothermie en duurzaam gas

Bodem en watersysteem

- alblasser binnenwaard
- zouwespons

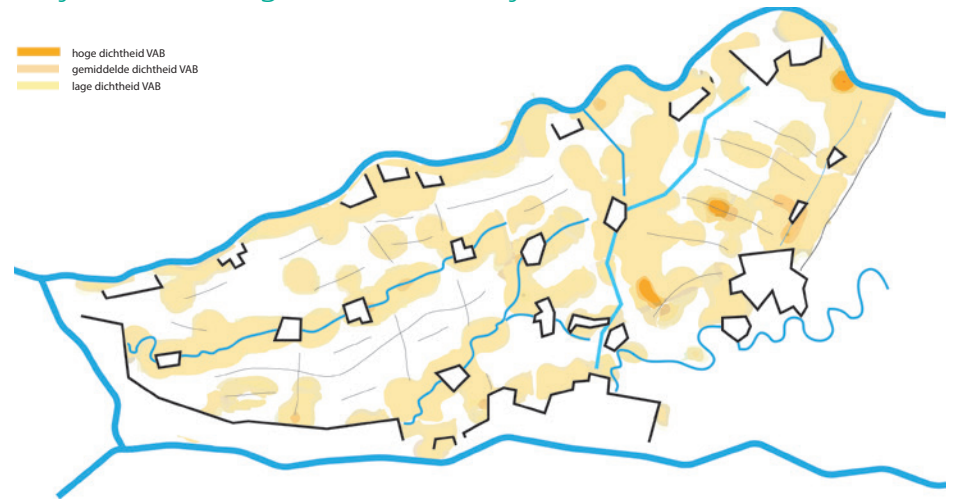
Ruimtelijke kwaliteit

- verdichting rondom stationsgebied
- verbeteren stad-landrelatie
- cultureel erfgoed
- verhoogde concentratie monumentale boerderijen
- kansen verhoogde bereikbaarheid infracorridor
- verbeteren/toevoegen stad-land verbinding

Vrijkomende agrarische bedrijven

- hoge dichtheid VAB
- gemiddelde dichtheid VAB
- lage dichtheid VAB

Families van landschappen

inpassing wateropgave

transformatie naar broekboslandschap

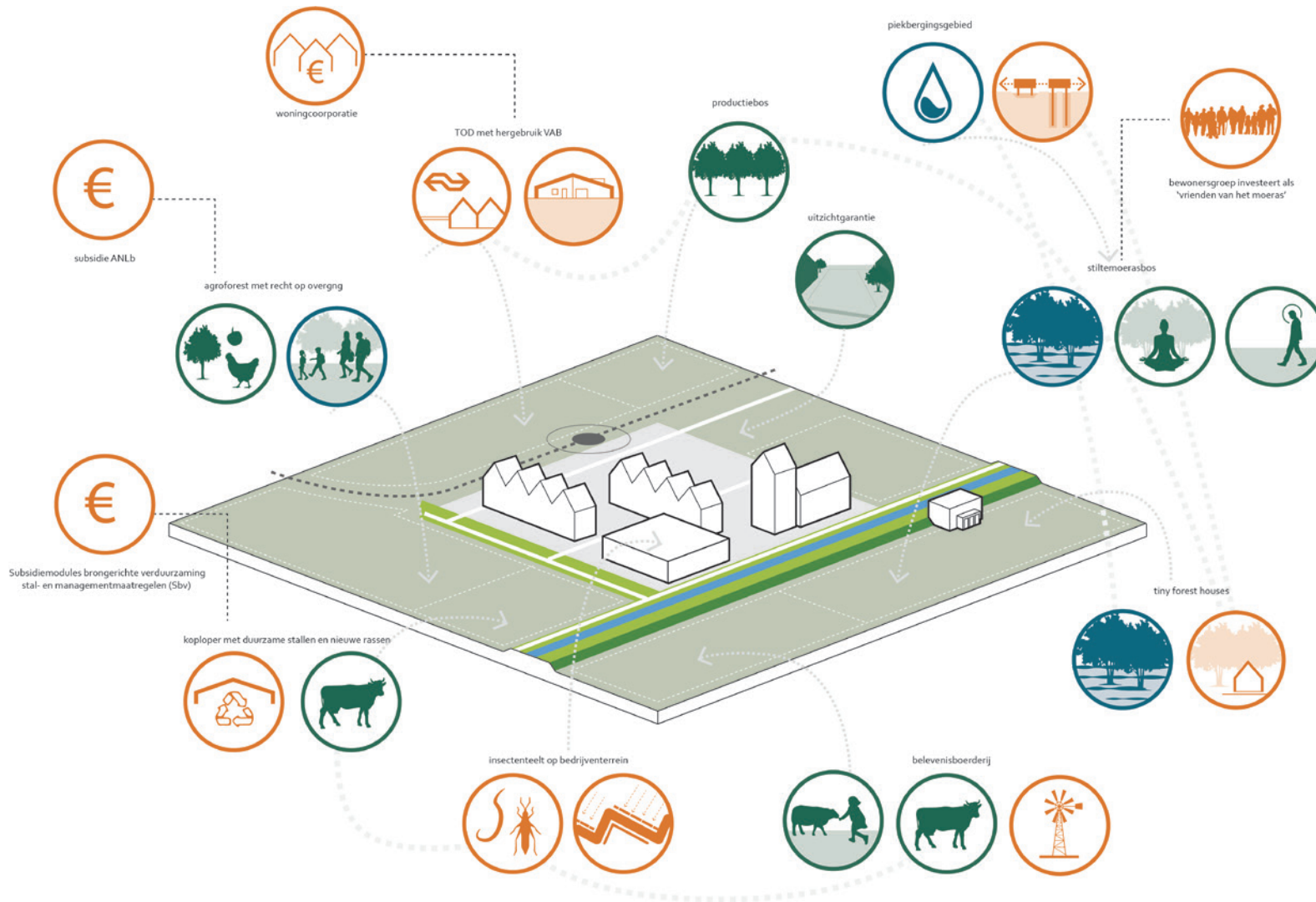
nadruk op cultuurbehoud

aanpak stad-land verbinding + ruimte voor rood

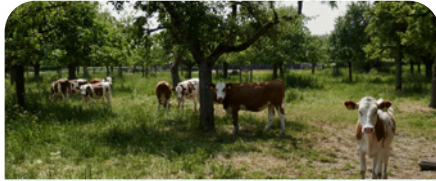
nieuw lintenlandschap

Kernland als organiserend principe

ruimte voor nieuwe vormen van multifunctioneel landgebruik

Uitwerking soorten kernlanden & hun opgaven

kernland 1 fruitgoed

karakteristieken
oeverwal, smalle zone, uitzichten rivier en polder, semi-besloten, zandgrond

opgaven
ruimtelijke kwaliteit oeverwal beschermen/versterken, recreatieve dooradering vergroten, dijkversterking

kernland 2 cultuurgood

karakteristieken
oeverwal, cultureel erfgoed, historisch waterbeheer, semi-besloten, zandgrond

opgaven
beschermen erfgoedwaarden en weids landschap

kernland 3 watergoed

karakteristieken
openheid, uitzicht, veen, luwte

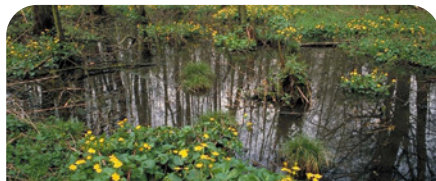
opgaven
peilen verhogen, vernatting van het gebied i.c.m. kringlooplandbouw, recreatieve dooradering, aquathermie/ kleine windmolens, beschermen weids landschap, moerasnatuur

kernland 4 stadsgoed

karakteristieken
hoog dynamisch, nabijheid stad/infra, contrast, uitzicht

opgaven
meer en betere stad-land verbindingen, verdichten stationslocaties, mobility hubs, energielandschappen

kernland 5 broekgoed

karakteristieken
vernatte broekbossen, productielandschap hout, hoger gelegen, nabijheid A27, dynamisch, besloten

opgaven
peilverhoging i.c.m. bos, recreatieve dooradering, boslandschap i.c.m. kringlooplandbouw

kernland 6 lintgoed

karakteristieken
hoger gelegen, agrarisch, lijn- en kamerstructuur

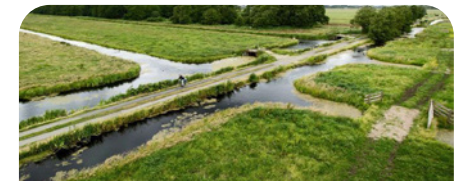
opgaven
agrarische leegstand, geothermie, restwarmte, verbreding en transformatie agrarische bedrijfsvoering

kernland 7 energiegoed

karakteristieken
openheid, uitzicht, grootschaligheid, ligging langs infra-corridor

opgaven
ruimte voor energielandschappen, nieuwe landbouw, wateropgave, recreatieve dooradering

kernland 8 berggoed

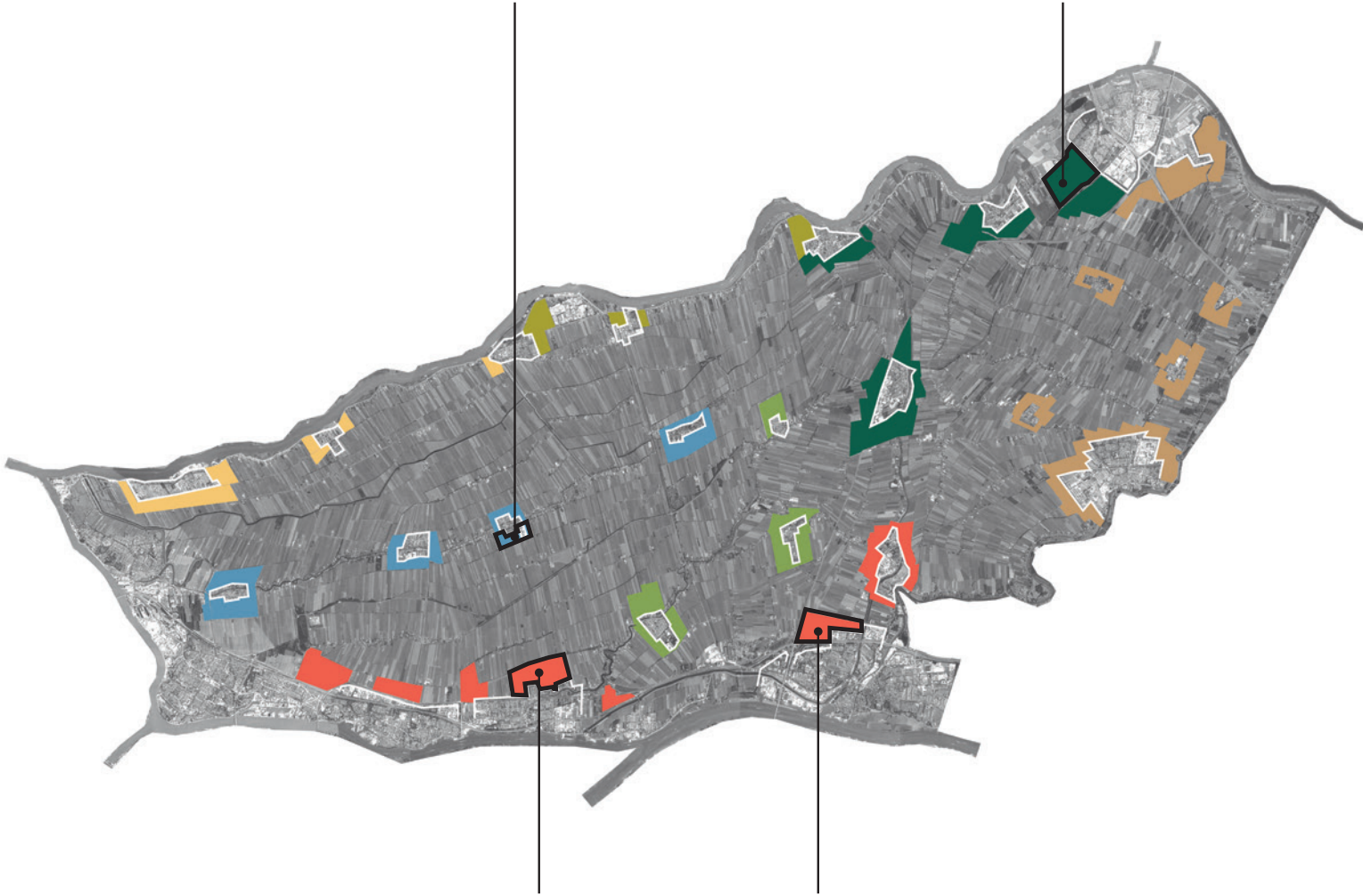
karakteristieken
laag gelegen, klei op veen, hooilanden, halfopen, recreatieve dooradering

opgaven
piekberging water, geothermie, betere stad-land verbindingen, innovatieve veeteelt, natte teelt

Begin 'klein'...

Watergoed Molenaarsgraaf

Broekgoed Vianen-West

Stadsgoed Giessendam Hardingsveld

Regionale Beroepen- en Innovatiecampus

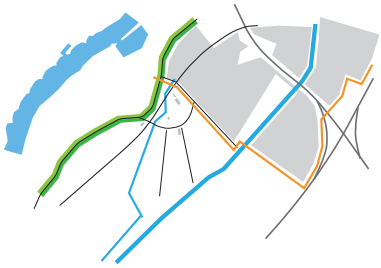
landgoed 'Broekgoed' Vianen-West

Opgaves

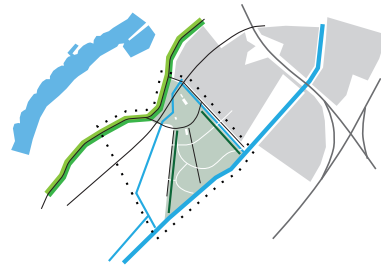
- peilen verhogen, vernatting
- bos inzetten vanuit principe van kringloplandbouw
- recreatieve dooradering
- boslandschap

landgoed 'Broekgoed' Vianen-West

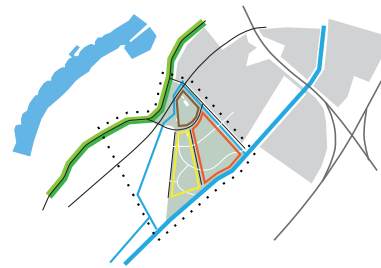
Situatie

- zuidelijke stadsrand Vianen / Helsdingen
- ingeklemd tussen dijk en kanaal, langs Zederik
- kleinschalige functies, o.a. kaasboerderij
- poevere kwaliteit bebouwingsrand
- weinig contact stad-land en verbindingen

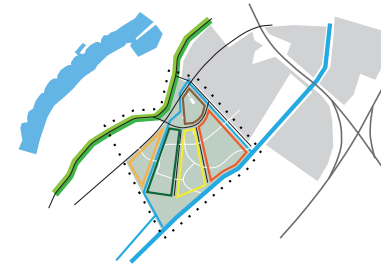
Stap 1

- instellen interactielandschap / kernrandzones
- landschappelijk raamwerk maken
- bosstroken, nat grasland, rietzone
- inzet: water vasthouden, zouwespons

Stap 2

- instellen meerdere 'randgoederen':
- deelgebieden met eigen ontwikkelopgaven
- ruimte voor experiment / nieuwe boeren en teelten
- aanvullende functies en nieuwe verbindingen
- versterken contact boer - burger
- meer en betere verbindingen tussen kern en land

Stap 3

- voortzetten ontwikkeling kernrandzone, in 1 of 2 fasen
- nieuwe / aanvullende (versterkende) functies

Stap 4

- voortzetten zouwespons buiten kernrandzone
- voltooiing zouwespons langs oude zederik
- leren van lessen uit de kernrandzone
- voltooiing binnenwaard, als regionale structuur

Kansrijke ingrediënten

agroforestry

zorgboerderij

piekberging

fetsroutes

kanoroutes

right of way / wandelroutes

moerasbos

tiny houses

aquathermie

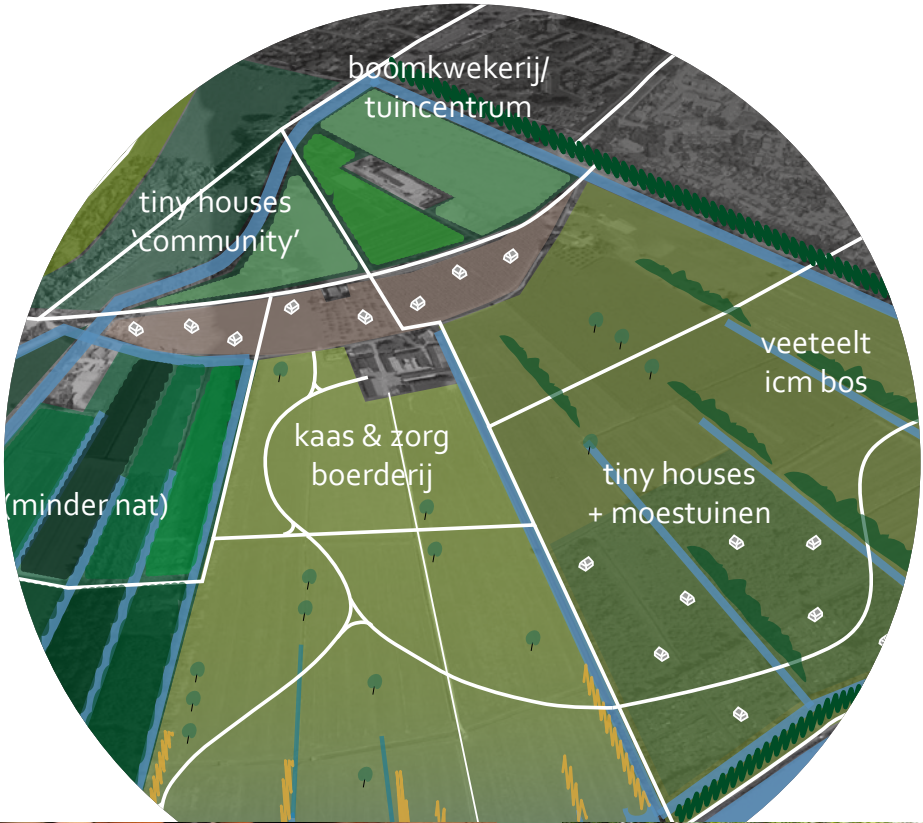
Kringlooplandbouw

Landschap, recreatie, water en natuur

Gebouwen & energielandschappen

landgoed 'Broekgoed' Vianen-West

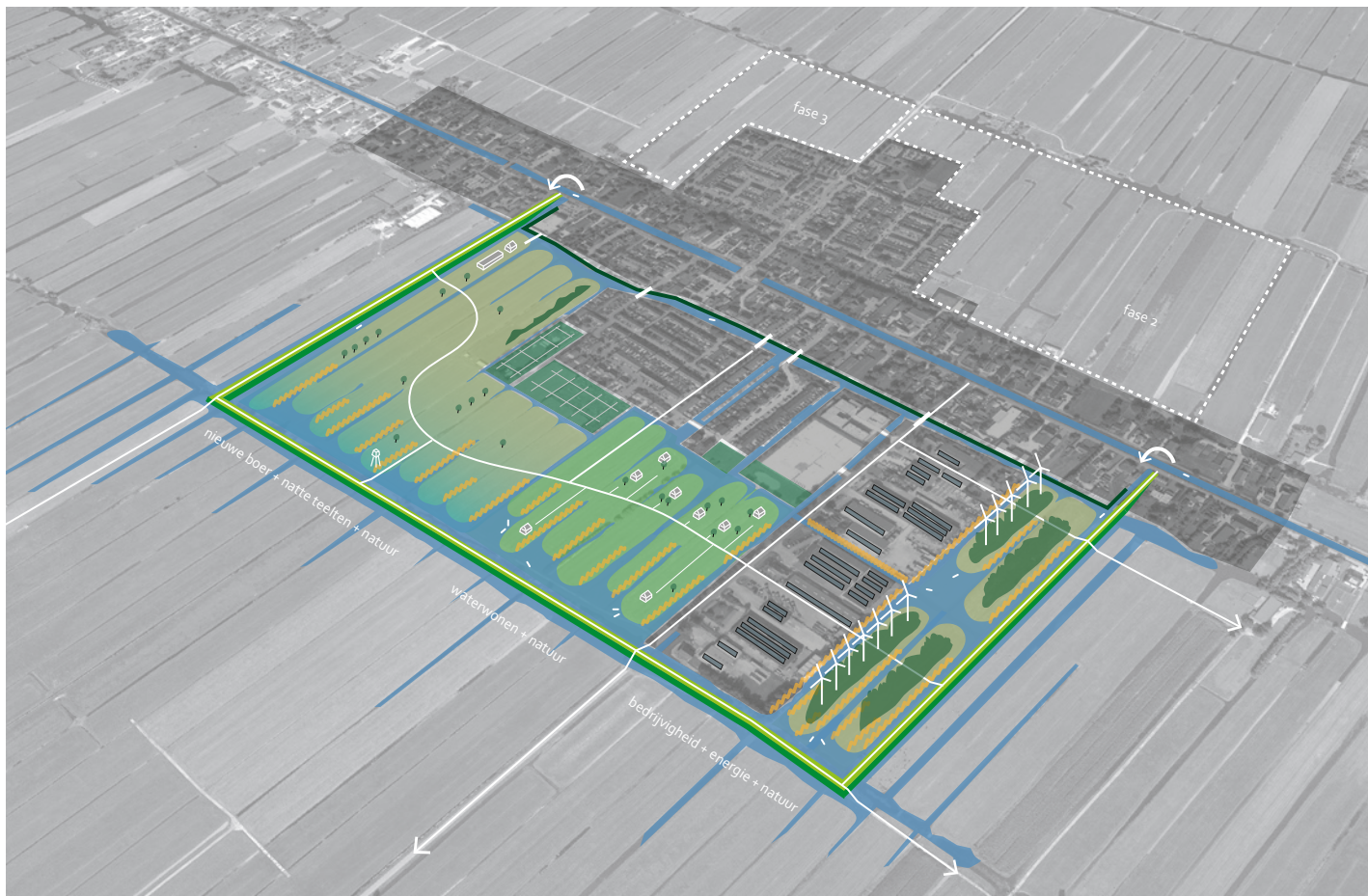
Productieve broekbossen - NOVl: 'behoud van regionale identiteit'

14.500 ha aangeplant rinvase bossen voor houtproductie en tegengaan oxidatie

uit onderzoek 'Bouwen met bomen' - Studio Marco Vermeulen

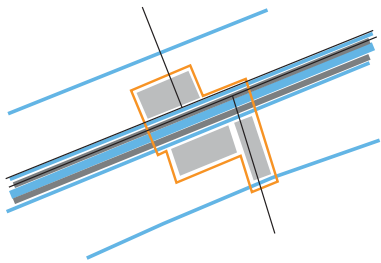
landgoed 'Watergoed' Molenaarsgraaf

Opgaves

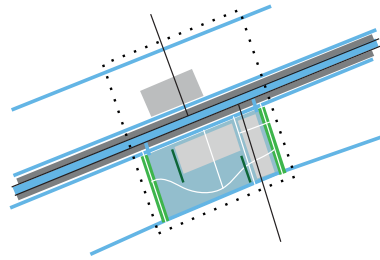
- peilen verhogen, vernatting van het gebied permanent
- recreatieve dooradering
- aquathermie, kleine windmolens
- weids landschap / moerasnatuur

landgoed 'Watergoed' Molenaarsgraaf

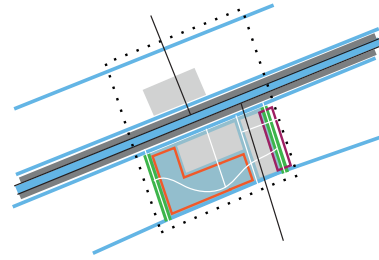
Situatie

- oud lint met uitbreidingen, wijken en bedrijventerrein
- rode contour 'meegerek't
- povere kwaliteit randen
- matig contact stad-land

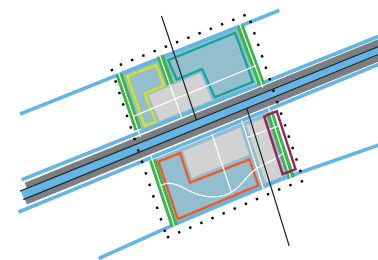
Stap 1

- benoemen kernrandzone rondom
- beginnen daar waar kwaliteit slechtst is (zuid)
- landschappelijk raamwerk maken: kades, routing, ommetjes, rietkragen, singels
- inzet: water, peilfixatie, inlaat, dorpsboezem

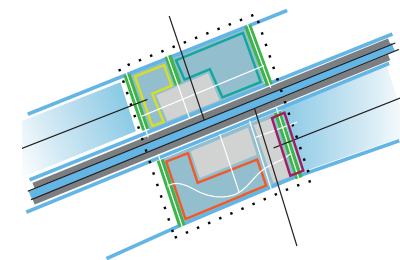
Stap 2

- instellen 1. of meerdere 'landgoederen':
- ruimte voor experiment / nieuwe boeren en teelten
 - aanvullende functies en nieuwe verbindingen
 - versterken contact boer - burger

Stap 3

- voortzetten aan noordzijde, in 1 of 2 fasen
- aanvullende (elkaar versterkende) functies
- 'ringpark'

Stap 4

- voortzetten transformatie buiten kernrandzone
- leren van lessen uit de kernrandzone
- voltooiing binnenwaard, als regionale structuur

Kansrijke ingrediënten

natte teelt

nieuwe gewassen

peilverhoging

fietsroutes

wellness

stiltwandeling

kanoroutes

right of way / wandelroutes

zonnedaken

aquathermie

kleine turbine

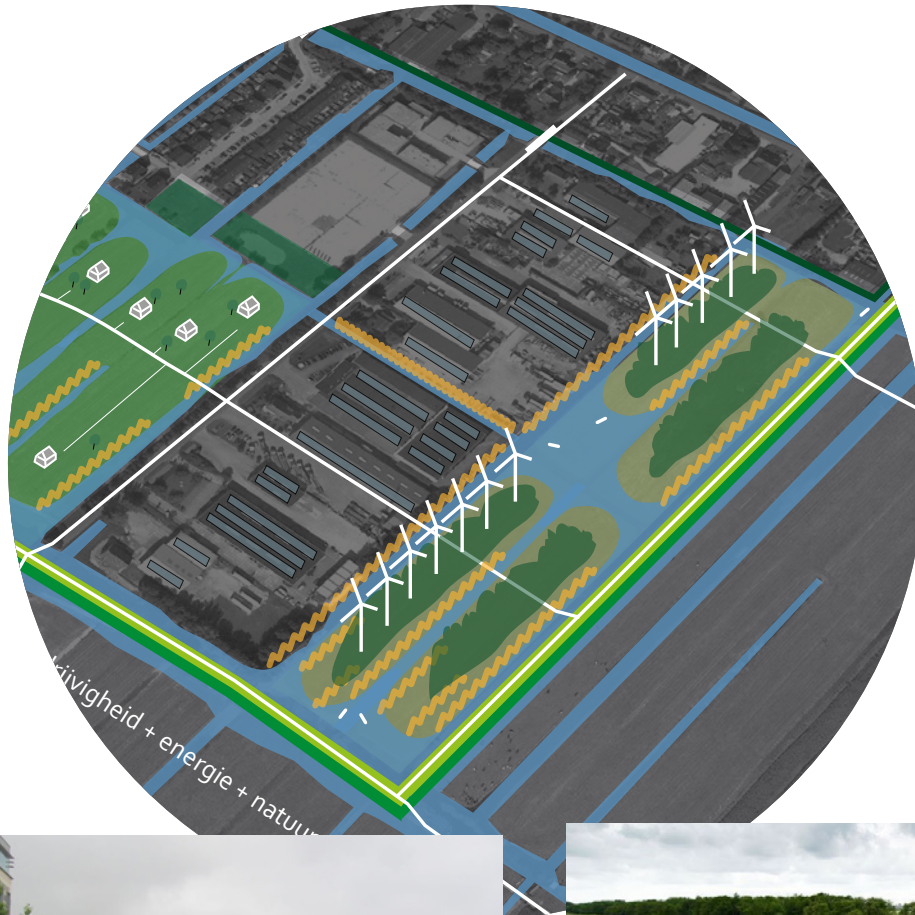
Kringlooplandbouw

Landschap, recreatie, water en natuur

Gebouwen & energielandschappen

landgoed 'Watergoed' Molenaarsgraaf

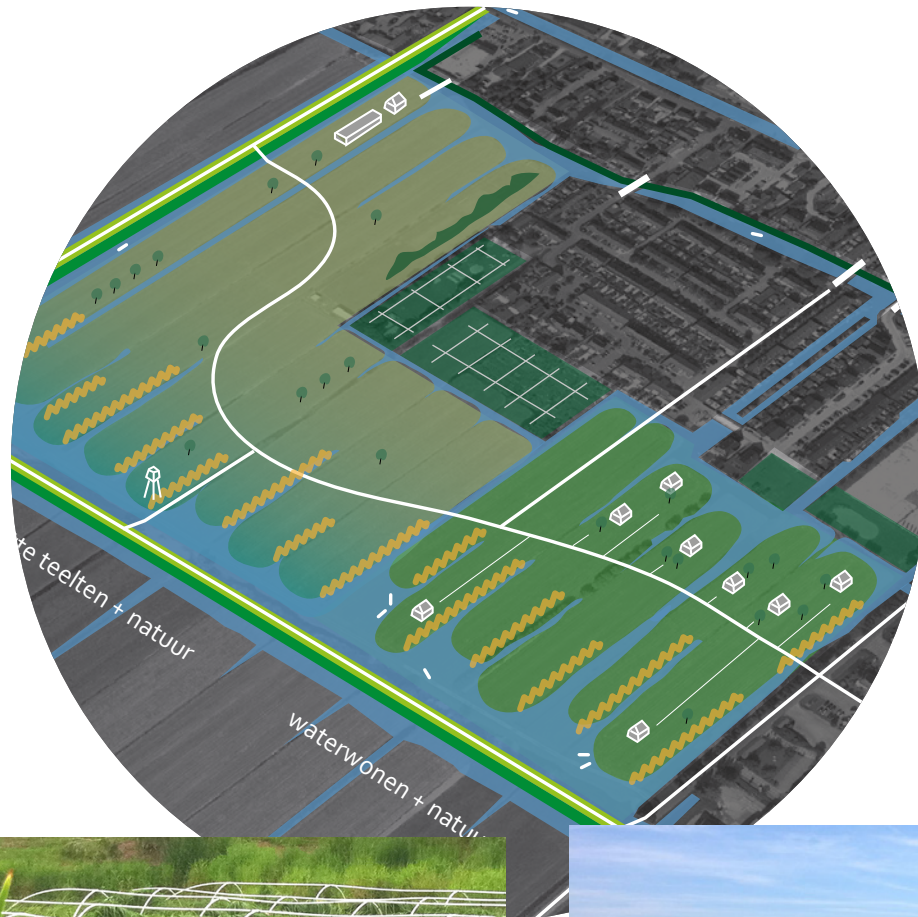

Op zoek naar nieuwe verdien modellen per 'kernland'

- bedrijvigheid
- energiewinning
- natuurontwikkeling met peilverhoging
- recreatieve dooradering

landgoed 'Watergoed' Molenaarsgraaf

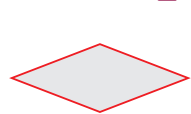
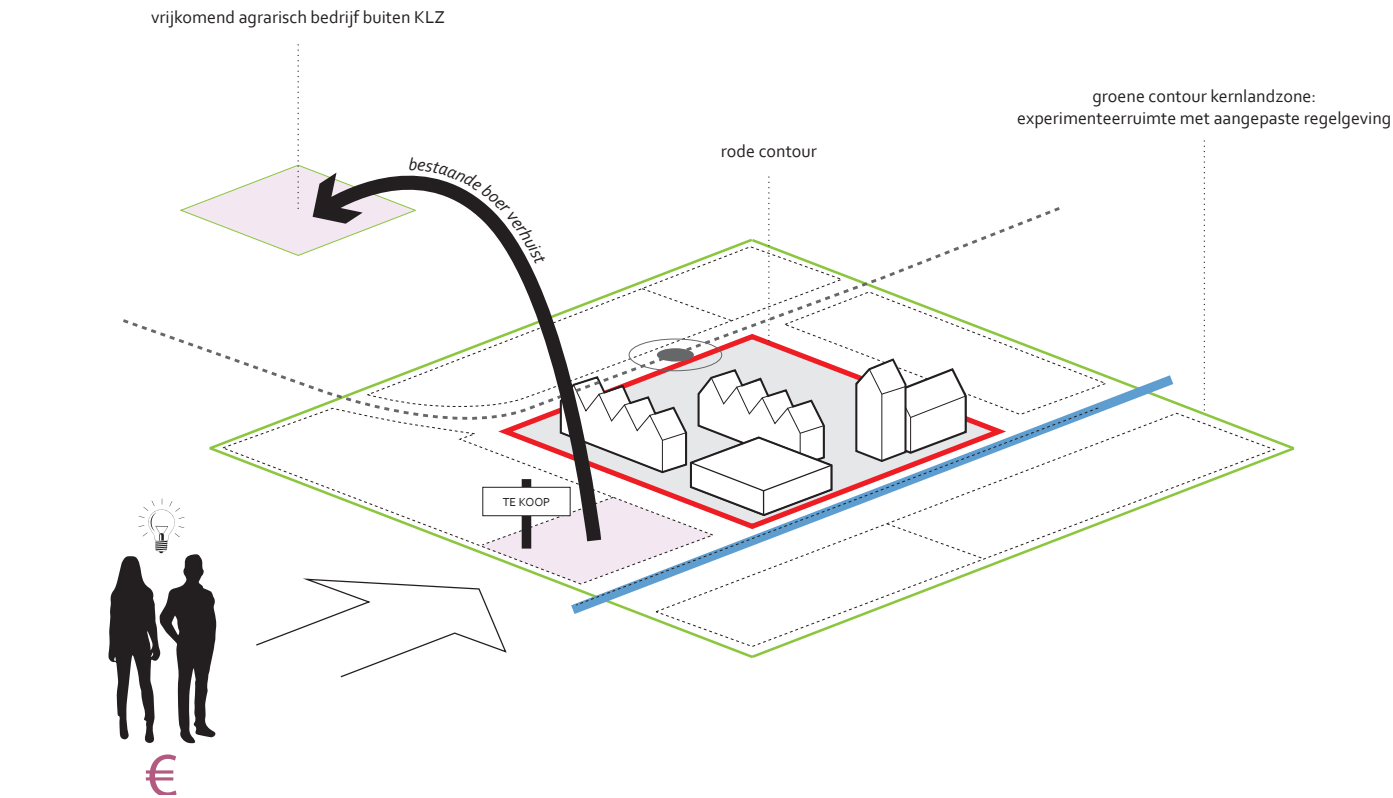

Op zoek naar nieuwe verdien modellen per 'kernland'

- nieuwe teelt
- recreatieve dooradering
- waterwonen

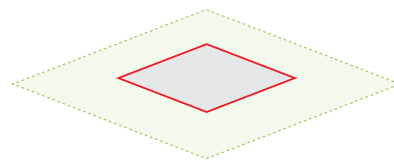

'Land zoekt boer' - gemeentes kunnen helpen met verhuiscoördinatie

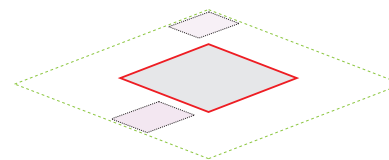
huidig

rode contour

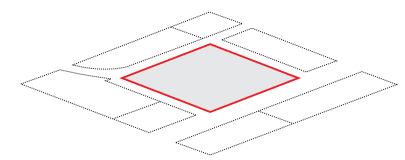
aanwijzing kernlandzone

Binnen de nieuwe kernlandzones wordt een **nieuwe legendaanheid** aangegeven. Hier wordt selectief regelgeving versoepeld en richtlijnen ingesteld per zone, passend bij de karakteristiek van het nieuwe platteland

opstellen profiel per landgoed:
juiste boer op de juiste plek

Aansluitend op het principe van ruilverkaveling 2.0 kunnen schuifoperaties plaatsvinden zodat binnen de nieuwe kernlanden ruimte komt voor nieuwe ondernemers

landgoederen ontwikkelen
organisch

Uitgaande van een natuurlijk faseringsproces waarin VAB's via het ruilverkavelingsprincipe ruimte maken voor nieuwe landgoederen. Provinciale richtlijnen kunnen sturen op sfeer en programma.

transformatie vanuit kernlanden

Ruilverkaveling 1.0

‘Nooit meer honger’

- Intensivering en rationalisatie volgens één landbouwrecept (voedselproductie door schaalvergroting)
- Verhoging van de welvaart (armoedebestrijding)
- Opgelegd en gefinancierd (grotendeels) door het Rijk
- De maakbare samenleving (optimisme!)

RUILVERKAVELING ALBLASSERWAARD

LANDSCHAPSPLAN

BEDOELD IN ART 79 VAN DE RUILVERKAVELINGSWET 1994 (2DE DEELENTE)

DEMENTEN ALBLASSERDAM, BLESERDINGRAAF, BRANWALA, GELLENBURG, GOERDICHEN, DROEF-AMERS, HARDNIELE, GIESDINGHAM, HOENAUERDAM, NIEUW-LEFFERLAND, OTTILAND, OUD-ALBAC, PAPENDRECHT, SCHELLUMEN, SLIEDRECHT, STREEPERIK, WINGAMPEN

SCHAAL 1:25000

OPDRACHT DOOR DE FLAEMISCHE COMMISSIE
VOOR DE RUILVERKAVELING ALBLASSERWAARD

WERKLEIDERS
M.B. 1981

INGENIEUR
op v.w. Bureau
SECRETARIS
op v.w. Bureau

OPDRACHT DOOR DE CENTRALE CULTUURVERBODENDE COMMISSIE
VRIJCHT

M.B. 1981

INGENIEUR
op v.w. Bureau
SECRETARIS
op v.w. Bureau

VERKLARING

- BLOKORENS
- ENCLAVE
- EXCLAVE
- GEMEENTEGRENS
- GRENZELIJNEN VAN DE
- VERBODDE WEG
- ONVERBODDE WEG
- STRUWELPLANTING
- BOOMBEPLANTING

VW ALBLASSERWAARD

LANDSCHAPSPLAN

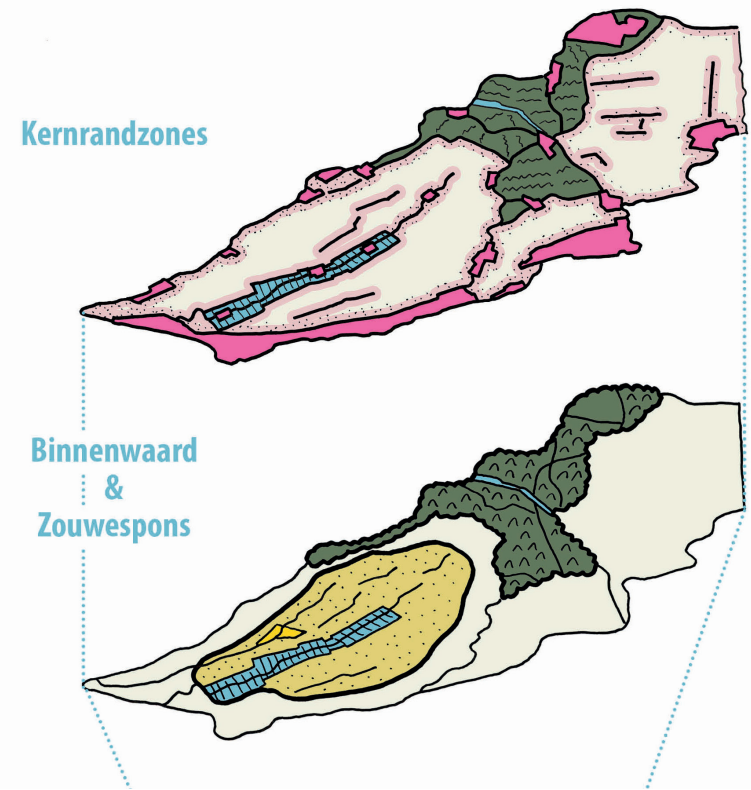
WV 1994/1995

M.B. 1981

M.B. 1981

M.B. 1981

Ruilverkaveling 2.0; 'Een waardenverkaveling, op weg naar weerbaarheid en differentiatie in dialoog'

- Differentiatie en diversiteit volgens meerdere (landbouw)recepten met aandacht voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, overgang stad-land en cultuurhistorie
- Een gestapeld verdienmodel voor de grondeigenaar (koolstofcredits, blauwe diensten, weidevogels e.d.). Hoe kunnen we de boer breder waarderen?
- Op initiatief van de regio: boeren, burgers, tbo's, waterschap - gefaciliteerd door het Rijk én Provincie (gebiedsfonds met grondbank)
- Verhoging van welzijn én kwaliteit leefomgeving. Gevoed door optimisme!

Waardenverkaveling in zeven stappen, op basis van regionale doelen.
Breed samengestelde waardencommissie uit het gebied begeleidt het proces.

Rijk én provincie faciliteren.

Start in 2021 met reeks van gebiedsateliers. Wat willen we als gebied?

Dank voor uw aandacht!

